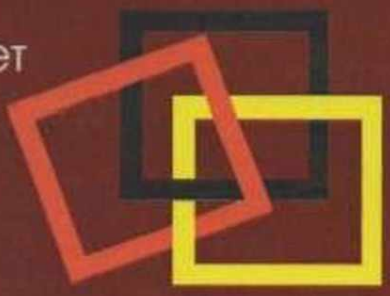

Київський національний університет
імені Тараса Шевченка
Юридичний факультет
спільно з
Zentrum des deutschen Rechts

МАТЕРІАЛИ

Міжнародної
науково-практичної конференції

ОСНОВНІ ПРАВА ЛЮДИНИ: РОЗУМІННЯ ТА ВИКЛИКИ

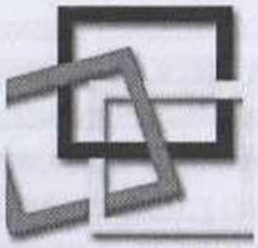
10 грудня 2019 р., м. Київ

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

ЮРИДИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

спільно з
ZENTRUM DES DEUTSCHEN RECHTS

МАТЕРІАЛИ

МІЖНАРОДНОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

«ОСНОВНІ ПРАВА ЛЮДИНИ: РОЗУМІННЯ ТА ВИКЛИКИ»

10 грудня 2019 року

Київ
2019

УДК 342.7(063)
О75

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ КОНФЕРЕНЦІЇ:

Мельник Роман Сергійович – (голова оргкомітету) д. ю. н., професор, завідувач кафедри адміністративного права Київського національного університету імені Тараса Шевченка;
Косілова Ольга Іванівна – к. політ. н., доцент, науковий співробітник Київського національного університету імені Тараса Шевченка;
Кравченко Катерина Вікторівна – юрист 1-ої категорії Київського національного університету імені Тараса Шевченка;
Кравченко Михайло Георгійович – к. ю. н., старший науковий співробітник Київського національного університету імені Тараса Шевченка;
Малюга Леся Юріївна – к. ю. н., доцент, старший науковий співробітник Київського національного університету імені Тараса Шевченка;
Матат Андрій Володимирович – юрист 1-ої категорії Київського національного університету імені Тараса Шевченка;
Солодовнікова Христина Кшиштофівна – к. психол. н., Київського національного університету імені Тараса Шевченка, юрист;
Цекалова Наталія Ігорівна – (відповідальний секретар) к. ю. н., провідний юрист Київського національного університету імені Тараса Шевченка;
Чехович Тетяна Валеріївна – к. ю. н., доцент, доцент кафедри конституційного права Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

О75 **Основні права людини: розуміння та виклики :** матеріали міжнародної науково-практичної конференції, м. Київ, 10 грудня 2019 року / ред. кол. Гриценко І. С., Мельник Р. С. та ін. К.: Видавничий дім «Гельветика», 2019. 160 с.

ISBN 978-966-916-972-3

У збірник вміщено матеріали міжнародної науково-практичної «Основні права людини: розуміння та виклики», яка відбулася в Київському національному університеті імені Тараса Шевченка 10 грудня 2019 року.

Відповідальність за зміст публікацій, точність наведених фактів, інших відомостей покладено на авторів.

УДК 342.7(063)

ISBN 978-966-916-972-3

© Київський національний університет імені Тараса Шевченка, 2019

ЗМІСТ

НАПРЯМ 1. ВЧЕННЯ ПРО ОСНОВНІ ПРАВА ЛЮДИНИ. СТАН ДОСЛІДЖЕННЯ ТА СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ

Захист прав людини як результат узгодження міжнародної та національних систем права
Бойченко М. І. 7

Світоглядно-філософські засади правозахисної діяльності
Братасюк М. Г. 10

Події новітньої історії як витоки змін у сфері забезпечення прав і свобод людини
Васецький В. Ю. 12

Права людини у людиноцентристській теорії академіка Авер'янова та заходи щодо її популяризації
Галунько В. В. 15

Підходи до розуміння репродуктивних прав
Григоренко О. В. 27

Історичний аспект становлення прав людини
Гулаткан Т. В. 30

Теоретичні аспекти виборчого права в Україні
Заяць Н. В. 33

Політична участь як форма реалізації політичних прав: особливості у ФРН та в Україні
Косілова О. І. 37

Право на життя: деякі питання початку захисту права на життя
Кравченко К. В. 40

До питання про дослідження функцій основних прав людини у німецькій правничій доктрині
Матат А. В. 43

Право на достатній життєвий рівень: історичні паралелі
Міхневич Л. В. 47

Втручання в права людини в німецькій правовій доктрині
Поєдинок В. В. 51

Право на життя чи право на гідність: проблеми пріоритетів
Солодовнікова Х. К. 55

Щодо осмислення ціннісного виміру інформації
в контексті прав людини
Тихомиров О. О, ... **58**

Межі свободи людини і держави. Гарантування свободи
Цекалова Н. І. **60**

Стандарти прав людини як основа правової нормотворчості
Шевцова А. В. **64**

НАПРЯМ 2. ПРАВА ЛЮДИНИ:
ГАРАНТУВАННЯ, ОХОРОНА, ЗАХИСТ
Право фізичної особи на донорство органів
та інших анатомічних матеріалів
Алмаші І. М., Алмаші М. М. **67**

Роль сучасної держави у забезпеченні основних прав людини
Бобровник С. В. **71**

Право на належне управління:
європейські стандарти та виклики для України
Бойко І. В. **74**

Доступ до правосуддя в Україні
в контексті реалізації права людини на судовий захист
Бойко Н. О. **78**

Щодо порушення гарантованих конституцією прав рівності громадян
при притягненні до кримінальної відповідальності
Боровик А. В. **82**

Право на судовий захист як юридична гарантія
прав і свобод засуджених
Гальцова О. В. **85**

Ефективність Конституційного Суду України в захисті прав людини
(на прикладі конституційного провадження щодо люстрації)
Грицаєнко Л. Л. **89**

Найкращі інтереси дитини як важливий критерій визначення
її місця проживання
Губанова О. В. **92**

Право особи на незалежний та безсторонній суд. Міжнародний досвід
Гуйван П. Д. **95**

Міжнародний профспілковий рух: сучасні виклики
в справі захисту трудових прав
Гуміров О. І. **99**

Соціальні та медичні фактори криміналізації порушення встановленого
законом порядку трансплантації анатомічних матеріалів людини
Жерж Л. А. **103**

Правове регулювання та захист права на отримання паспорту
у формі книжечки
Каштан (Григор'єва) О. В. **107**

Захист прав споживачів у сфері транспорту у державах-членах ЄС:
адміністративно-правовий аспект
Клинчук В. І. **110**

Правовий захист людини в окремих рішеннях
конституційного суду Угорщини
Копча В. В. **113**

Методика зважування основних прав
Кравченко М. Г. **116**

До проблеми захисту конституційного права на таємницю листування,
телефонних розмов, телеграфної та іншої кореспонденції
Левченко А. В. **120**

Легалізація проституції: забезпечення прав людини чи загроза цим
правам?
Львова О. Л., ... **124**

Публічні закупівлі як засіб захисту та просування прав людини:
забезпечення зайнятості внутрішньо переміщених осіб
Малолітнева В. К., ... **128**

Сутність принципу верховенства права як основоположного принципу
захисту прав і свобод людини за кримінальним законодавством України
Олійник О. С. **132**

Право людини на власність та свобода: теоретико-правові аспекти
співвідношення
Пономаренко Н. В. **135**

Інструменти громадської участі у контексті реалізації права
громадян на участь у вирішенні питань місцевого значення
Рижук Ю. М. **138**

треба констатувати, що тенденція залежності профспілок від власних майнових інтересів і надмірна політизація руху, що використовується політичними партіями, призводять до деструктивного консерватизму та неспроможності (незацікавленості) опікуватись працівниками нових форм господарювання. На часі реформування профспілкового руху і формування нової теоретичної та практичної бази їх існування на базі прогресивного, здебільшого – європейського, досвіду. І це особливо актуально для «молодої демократії» України, де профспілковий рух потребує ще й якісного кадрового та інституційного перезавантаження.

Література:

1. Глобальний індекс прав Міжнародної конфедерації профспілок – 2019. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.ituc-csi.org/rights-index-2019?lang=en.

СОЦІАЛЬНІ ТА МЕДИЧНІ ФАКТОРИ КРИМІНАЛІЗАЦІЇ ПОРУШЕННЯ ВСТАНОВЛЕНОГО ЗАКОНОМ ПОРЯДКУ ТРАНСПЛАНТАЦІЇ АНАТОМІЧНИХ МАТЕРІАЛІВ ЛЮДИНИ

Жерж Л. А.,

аспірант кафедри кримінального права та кримінології Університету державної фіскальної служби України

В юридичній науці загальноприйнятим є те, що кримінально-правові норми повинні існувати через призму об'єктивних потреб суспільства. Будь-який закон повинен відповідати вимогам соціально-правової обґрунтованості, адекватно відображати необхідність в захисті та охороні прав і свобод людини з урахуванням сучасного стану та тенденцій розвитку суспільних відносин. Тому вкрай важливо визначити та дослідити соціальні та медичні фактори криміналізації діяння, передбаченого ст. 143 КК України [4].

Соціальні фактори обґрунтовують суспільну необхідність та економіко-правову доцільність встановлення кримінальної відповідальності за злочини щодо порушення встановленого законом порядку трансплантації анатомічних матеріалів людини. У свою чергу їх можна поділити на соціально-правові та соціально-економічні. *Соціально-правові фактори* визначають соціальне підґрунтя криміналізації незаконної трансплантації. Зміни, що відбуваються в політичній та соціальній сферах нашої держави, зумовлюють необхідність дослідження питання щодо удосконалення законодавства у сфері охорони здоров'я особи та кримінальної відповідальності у разі її порушення.

Порушення встановленого законом порядку трансплантації анатомічних матеріалів людини зумовлює спричинення шкоди міжнародному та внутрішньодержавному правопорядку, оскільки порушує право на життя та здоров'я особи. Відповідно до ст. 3 Загальної декларації прав людини, прийнятої Генеральною Асамблеєю ООН 10 грудня 1948 р., кожна людина має право на життя, на свободу і на особисту недоторканність [1]. Необхідність захисту здоров'я людини з боку держави випливає передусім з положень Конституції України. Зокрема, права і свободи людини й громадянина, відповідно до Основного закону, визначають зміст та спрямованість діяльності органів державної влади, а їх утвердження та забезпечення розглядається як головний обов'язок держави. Статті Конституції України проголошують людину, її життя й здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпеку найвищою соціальною цінністю [2].

Окрім того, порушення встановленого законом порядку трансплантації анатомічних матеріалів людини виявляється в здатності вказаного діяння заподіювати істотну шкоду фізичній особі (особам). Законодавче формулювання шкоди, яка може бути спричинена внаслідок заподіяння тілесних ушкоджень, знаходить різне відображення у КК Україні і ми вважаємо, що вона більшою мірою належить до соціально-економічних факторів криміналізації діяння, передбаченого ст. 143 КК України.

Соціально-економічні фактори тісно пов'язані з соціально-правовими, вони доповнюють їх, адже основною причиною, що спонукає людей незаконно вилучати анатомічні матеріали у людей є економічна мета збагачення. До соціально-економічних факторів криміналізації діяння, передбаченого статтею 143 КК України [4] відносять: матеріальну і моральну шкоду, що заподіюється в результаті скоєння даного злочину. Матеріальна шкода проявляється в тому, що при незаконному вилученні у людини анатомічних матеріалів з метою їх подальшої трансплантації, людині-донору наносять істотної шкоди здоров'ю. Потерпілі від вчинення даного злочину несуть збитки, пов'язані з лікуванням. Але не слід виключати й моральної шкоди, яка практично завжди заподіюється потерпілій особі внаслідок тілесних ушкоджень, хоча й не відображена із незрозумілих причин в диспозиції статті 143 КК України. Моральна шкода виражається у тому, що особа, яка незаконно вилучає органи з метою трансплантації у донора, без його згоди заподіює не тільки донору тяжкі душевні страждання, а й близьким йому людям.

Як бачимо, соціальний (соціально-економічний та соціально-правовий) фактор у виникненні такого явища, як незаконна трансплантація, став чи не найголовнішим фактором. Нестабільність суспільства в економічній сфері є причиною порушення конституційних прав і свобод людини, зокрема, посягання на її здоров'я. Суперечливі суспі-

льно-політичні процеси, девальвування моральних і духовних цінностей, правовий нігілізм – усе це негативно позначається на поширенні випадків порушення встановленого законом порядку трансплантації анатомічних матеріалів людини [6, с. 114].

Соціальні фактори криміналізації незаконної трансплантації переплітаються з *медичними факторами*. В Україні близько 5 тисяч пацієнтів перебувають у черзі на пересадку органів. Найбільше українці потребують нирок та кісткового мозку. Трохи менше – серця, легень і печінки. Зі згаданих 5 тисяч лише близько трьомстам таланить заручитися державною підтримкою. На тлі законодавчих перипетій та через власну необізнаність частина українців досі недовірливо ставиться до пересадки органів в Україні, навіть асоціює таку процедуру з криміналом. А отже, побоюється, що узаконення трансплантації на державному рівні може породити появу чорних трансплантологів. Люди досі є заручниками власних страхів та чергових маніпуляцій на тему пересадки органів. А нестабільна ситуація в країні не дає цих страхів позбутися [7].

Саме тому медичні фактори відіграють надзвичайно важливу роль в соціальній зумовленості кримінальної відповідальності за злочини проти здоров'я особи, а саме порушення встановленого законом порядку трансплантації анатомічних матеріалів людини. Наслідки цього злочину впливають на кваліфікацію дій винної особи. Вилучення у людини анатомічних матеріалів вчинене без примушування або обману, за добровільною згодою потерпілого, який повністю усвідомлює характер і небезпеку для його життя і здоров'я таких дій, які вчинені з порушенням порядку та умов трансплантації анатомічних матеріалів людини, кваліфікується за ч. 1 ст. 143 КК України, а в разі заподіяння йому внаслідок таких дій тяжкого або середньої тяжкості тілесного ушкодження – додатково за ст. ст. 121 або 122 КК України. Аналогічно кваліфікується будь-яке порушення встановленого законом порядку трансплантації анатомічних матеріалів від живої людини, пов'язане із заподіянням їй тілесних ушкоджень. Умисне заподіяння тілесного ушкодження, яке супроводжувалось знущанням над особою і вилученням у неї органів чи тканин, утворює сукупність злочинів, передбачених ст. 296, та, залежно від наслідків ушкодження – ст.ст. 121, 122 або 125 КК України. Якщо вказане вилучення було поєднане із вбивством потерпілого, слід мати на увазі, що заподіяння великої кількості тілесних ушкоджень, які завідомо для винного завдавали потерпілому особливих страждань, а так само наруга над трупом, яке виразилося у відрізанні певних органів, судовою практикою розцінюється як вбивство з особливою жорстокістю і кваліфікується за п. 4 ч. 2 ст. 115 КК України [3].

Для встановлення виду тілесного ушкодження потрібні спеціальні знання в галузі медицини. Так, деякі питання правового та медичного характеру висвітлено в Правилах судово-медичного визначення ступе-

ня тяжкості тілесних ушкоджень, Порядку організації та проведення медико-соціальної експертизи втрати працездатності, Правилах проведення судово-медичних експертиз (обстежень) із приводу статевих станів у бюро судово-медичної експертизи, Критеріях встановлення ступеня стійкої втрати професійної працездатності у відсотках, особливостей працевлаштування хворих та інвалідів, Інструкції про встановлення груп інвалідності та ін. Отже, соціальна необхідність встановлюється доцільністю збереження кримінальної відповідальності за злочин, який вчинила винна особа. Тому наявність норм КК України, що передбачають кримінальну відповідальність за злочини проти здоров'я особи, зумовлена медичним фактором [5, с. 18].

Отже, прогалини соціально-економічних та політичних процесів у суспільстві, а також низький рівень моральної культури впливають на причини та умови посягань на людські органи з метою здійснення незаконної трансплантації. На основі аналізу соціальних та медичних факторів соціально-правової обумовленості криміналізації діяння, передбаченого ст. 143 Кримінального кодексу України, можна зробити висновок, що перешкодою для незаконної трансплантації повинна бути не заборона таких методів лікування, а наявність законів, які б захищали від протиправних посягань, та суворий контроль за їх дотриманням. У зв'язку з цим ми можемо констатувати, що на основі проаналізованих соціальних та медичних факторів наявність у Кримінальному Кодексі статті 143 є цілком виправданим та необхідним, адже ставить під кримінально-правову охорону життя та здоров'я особи.

Література:

1. Загальна декларація прав людини, прийнята і проголошена в резолюції 217 А (III) Генеральною Асамблеєю від 10 грудня 1948 р. URL: http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/ main.cgi?nreg=995_015 (дата звернення: 18.11.2019).
2. Конституція України від 28 червня 1996 року № 30 (із змінами і доповненнями) URL: zakon1.rada.gov.ua (дата звернення: 18.11.2019).
3. Коментар до Кримінального Кодексу України. URL: http://yurist-online.com/ukr/uslugi/yuristam/kodeks/024/141.php (дата звернення: 18.11.2019).
4. Кримінальний Кодекс України: Закон України від 05.04.2001 № 2341-III. (Редакція від 18.10.2019, підстава – 140-IX). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14 (дата звернення: 15.11.2019).
5. Катеринчук К. В. Чинники соціальної обумовленості кримінальної відповідальності за злочини проти здоров'я особи. Науковий вісник національної академії внутрішніх справ. 2014. № 1. С. 12–25.

6. Лопащук Д. І. Соціально-правова обумовленість кримінально-правової заборони діяння, передбаченого пунктом 11 частини 2 статті 115 Кримінального кодексу України. Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія Юридичні науки. 2018. Випуск 3. Том 2. С. 111–117.
7. Сисоєнко І. Трансплантація в Україні: чи варто боятися чорних трансплантологів. 2019. URL: https://24tv.ua/ru/institut_prosveshhenija_tag6052/ (дата звернення: 26.08.2019).

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ТА ЗАХИСТ ПРАВА НА ОТРИМАННЯ ПАСПОРТУ У ФОРМІ КНИЖЕЧКИ

Каштан (Григор'єва) О. В.,
аспірант кафедри публічно-правових дисциплін
Приватного вищого навчального закладу
«Київський міжнародний університет»

Актуальність теми обумовлена обмеженнями для громадян України щодо отримання паспорта у вигляді книжечки. Переваги «застарілої» форми чи ID -картики кожен визначає для себе особисто відповідно до релігійних, моральних чи інших факторів. Громадяни України мають рівні конституційні права і свободи та є рівними перед законом, не може бути привілеїв чи обмежень за ознаками раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання, за мовними або іншими ознаками. Однак, будь-яке обмеження прав і свобод особи, якщо це передбачено, наприклад, Кримінальним Кодексом України, законом чи іншим нормативно-правовим актом, повинно бути чітким та законодавчо визначеним [1].

Права і свободи людини і громадянина, закріплені Конституцією України, не є вичерпними, тобто право громадянина на паспорт є обовязковим чи ні? Звичайно обов'язкове, але зміст та форма цього права мають характерні ознаки та суперечності.

Відповідно до пункту 1 частини 1 статті 13 Закону України «Про Єдиний державний демографічний реєстр та документи, що підтверджують громадянство України, посвідчують особу чи її спеціальний статус» одним із документів, що посвідчують особу є Паспорт громадянина України. Особа, не пізніше ніж через місяць після досягнення 14 років має звернутися до територіального підрозділу Державної міграційної служби України за місцем проживання. Термін дії українського паспорта, виготовленого у вигляді паспортної книжечки, не обмежується.

Наукове видання
(українською та англійською мовами)

«Основні права людини: розуміння та виклики»

Матеріали
міжнародної науково-практичної конференції

10 грудня 2019 р.

м. Київ

Видання та друк – Видавничий дім «Гельветика»
73021, м. Херсон, вул. Паровозна, 46-а
Телефон: +38 0552 399580;
+38 (095) 934 48 28, +38 (097) 723 06 08
E-mail: mailbox@helvetica.com.ua
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи
ДК № 6424 від 04.10.2018 р.

Підписано до друку 03.12.2019 р. Формат 60x84/16.
Папір офсетний. Гарнітура Times New Roman. Цифровий друк.
Ум.-друк. арк. 9,3. Тираж 100. Замовлення № 1219-252
Ціна договірна. Віддруковано з готового оригінал-макета.